

til fátækra sjóðs Sauðanesshrepps og 15 krónur til landssjóðs.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans að viðlagðri aðför að lögum.

Nr. 20/1899:

Halldór prófastur Bjarnarson
 gegn
 Jóni Ingimundssyni.

D ó m u r :

Mál þetta er í héraði höfðað af áfrýjanda Halldóri prófasti Bjarnarsyni á Presthólum gegn stefnda Jóni Ingimundssyni á Brekku í Núpasveit út af meiðyrðum um hann í yfirlýsingu nokkurri eða vottorði, er stefndi og nokkrir menn aðrir hafa ritað nafn sitt undir og prentað er aftan við grein nokkra, er nefnist: »Svar til herra biskups Hallgríms Sveinssonar«, prentuð er í prentsmiðju Þorsteins J. G. Skaftasonar 1897 og undirskrifuð af Einari Einarssyni. Varmálið dæmt svo í aukarétti Þingeyjarsýslu 26. nóvember f. á. eftir 119. gr. hegningarlaga, að stefndi skyldi greiða sekt til landssjóðs, 25 krónur, eða til vara sæta einföldu fangelsi í 7 daga, auk þess skyldi hann greiða áfrýjanda í málskostnað 35 krónur og hin átöldu meiðyrðiskyldu vera dauð og marklaus. Er í dónum kveðið svo á, að honum skuli fullnægja undir aðför innan 14 daga.

Áfrýjandinn hefir krafist þess hér fyrir réttinum, að hinn áfrýjaði dómur verði úr gildi feldur og honum breytt þannig, að ákvæði dómsins um sekt verði þyngd eftir því sem lög frekast leyfa og stefndi verði dæmdur í málskostnað að skaðlausu, að terminus executionis verði leiðréttur, og að héraðsdómarinn verði sektaður hæfilega fyrir dóm sinn og málsmeðferð. Hefir áfrýjandinn talið það dómáranum til áfellis, að hinn átaldi verknaður er heimfærður undir 119. gr. hegningarlagna, að fullnustugjörðarfresturinn er settur 14 dagar og að oflangur dráttur hafi orðið á uppkvaðning dómsins og afskrift dómsgjörðanna. Attur á móti hefir stefndi krafist þess, að hann verði alsýknaður af kröfum áfrýjanda og kærur, eða til vara að hann verði dæmdur í laganna lægstu sekt, og að málskostnaður fyrir báðum réttum verði látinn greiðast af sækjanda eða almannaté. Svo hefir og málsfærslumaður stefnda hér í réttinum krafist þess, að héraðsdómarinn verði sýknaður af kröfum áfrýjanda í þessu máli.

Þau orð sem átalin eru í umgetnu vottorði eða yfirlýsingu eru þessi: »Að vér álitum frammi-stöðu Halldórs prófests Bjarnarsonar á Presthólum í kirkju sinni mjög ófullkomna og óprestlega í alla staði, til dæmis hafa oss fundist ræður hans óviðunandi lélegar og ofan á þetta hefir bætst, að framburðurinn, bæði á prédikunarstól og fyrir altarinu (því prófasturinn tónar ekki) er sundur-slitinn og mjög óáheyrilegur og svo lágur, að varla heyrast um alla kirkjuna. Enda var svo,

að á meðan við létum svo lítið að koma í kirkju til að hlýða á ræður hans, ef ræður skyldi kalla, að það var oss meir til leiðinda og skapraunar en ánægju og uppbyggingar. Af þessu og öðru fleira leiðir, að nú er svo komið og hefir verið síðastliðið ár, að enginn af oss sóknarmönnum, að undanskildum fáeinum mannhæðum, hafa viljað koma í kirkju til að hlusta á lestur hans orða eða þiggja neina prestþjónustu af honum«.

»Til sóknarnefndar hefir eigi verið kosið í síðastliðin 2 ár, og enginn safnaðarfundur verið haldinn jafnlengi«, »þá er ekkert við hana (kirkjuna) gjört, jafnvel þó hún eigi mikið fé«, »að oss hefir reynst hann vera bæði ágjarn og óskilvís, þrætugjarn og ósanngjarn, og svo óheill, að vér viljum ekkert við hann eiga. Og til frekari skýringar um breytni prófastsins skulum við geta þess að fyrir rúmlega tveim árum hefir hann verið kærður fyrir gripdeildir, ef ekki þjófnað, og eftir því, sem oss er frekast kunnugt um það mál, þá er það fullkomin sannfæring vor, að hann sé sannur að sök«. »Eftir þessu sem að framan er sagt, og jafnvel fleiru, getum vér ekki dulist þess, að vér álitum það vera ósamboðið öllu kristilegu trúarlífi, og jafnvel hneykslanlegt, að líða slíkan mann sem Halldór prófast Bjarnarson í prestlegri stöðu, og vildum vér því fegnir mega losast við hann sem fyrst.

Að því er áhrærir ummæli hinnar umgetnu yfirlýsingar um prestslega framkomu áfrýjanda, heldur stefndi því fram, að þau séu eigi ærumeið.

andi, heldur sé þar að eins umsögn vottorðsgefendanna eftir þeirra eigin tilfinningu um áhrif þau, er hin prestslega framkoma sækjanda hafi haft á þá. Hin önnur af átöldum ummælum hefir stefndi leitast við að sanna, sumpart með framlögðum og staðfestum vottorðum, sumpart með tilvitnun til þriggja yfirréttardóma.

Ummælin um prestslega framkomu áfrýjanda verða að teljast svo niðrandi, að hefði sannast, að þau væri á rökum byggð, hlyti það að rýra mannorð áfrýjanda, að sitja samt sem áður í prestslegu embætti, en stefndi hefir eigi sannað, að svo niðrandi ummæli um prestskap áfrýjanda væru á rökum byggð. Að því er snertir hin önnur átaldra ummæla, þá verður því að vísu ekki neitað, að áfrýjandi við einstök tækifæri virðist hafa sýnt nokkru meiri fégirnd og nokkru meiri tregðu við að borga réttmætar skuldir en góðu hófi gegnir, en það virðist þó eigi heimila stefnda að lýsa áfrýjanda ágjarnan og óskilvísan. Orðin: »Til sóknarnefndar — haldinn jafnlengi« og »þá er ekkert — mikið fé« geta eigi talist ærumeiðandi fyrir áfrýjanda. Að öðru leyti verða hin átöldu ummæli að teljast fela í sér sumpart ástæðulausa aðdróttun um, að hann hafi framið verk, sem mundu gjöra hann óverðugan virðingar samþegna hans, svo og annan ástæðulausan áburð, er hlýtur að skerða virðingu hans, og virðist því verða að dæma stefnda samkvæmt 217. og 219. gr. hegningarlaganna í sekt, er virðist hæfilega metin

50 krónur, og komi í hennar stað 15 daga einfalt fangelsi, ef sektin eigi verður greidd innan tiltekins tíma. Í málskostnað fyrir undirrétti greiði stefndi áfrýjanda 35 krónur, eins og héraðsdómurinn ákveður, og 10 krónur í málskostnað fyrir yfirrétti. Hin átöldu ummæli um áfrýjanda verða að dæmast dauð og ómerk. Það þykir ekki ástæða til að taka til greina kröfur áfrýjanda um, að undirdómarinn sæti sektum fyrir meðferð máls þessa. Að vísu hefir uppkvaðning dómsins í héraði dregist nokkuð lengi, en þann drátt virðist dómarinn hafa réttlætt.

Því dæmist rétt vera:

Stefndi, Jón Ingimundsson, á að greiða 50 króna sekt til landssjóðs, en greiði hann ekki alla sektina innan ákveðins tíma, á hann að sæta einföldu fangelsi í 15 daga. Hin framangreindu orð og ummæli í umræddri yfirlýsing, er prentuð er aftan við greinina »Svar til herra Hallgríms biskups Sveinssonar«, að undanskildum orðunum: »Til sóknarnefndar — haldinn jafnlengi«, og »þá er ekkert — mikið fé«, eiga að vera dauð og ómerk. Stefndi greiði allan af máli þessu leiddan og leiðandi kostnað með 45 krónum.

Dómi þessum ber að fullnægja innan 8 vikna eftir lögbirtingu hans; sæti ella aðför að lögum.